

Försvarsutskottet

Statsrådets redogörelse till riksdagen om Finlands deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (EUMAM Ukraine); deltagande i utbildnings- och rådgivningsuppgifter i Polen

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse till riksdagen om Finlands deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (EUMAM Ukraine); deltagande i utbildnings- och rådgivningsuppgifter i Polen (SRR 17/2022 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Minna Laajava, utrikesministeriet
- ambassadråd Joonas Heiskanen, utrikesministeriet
- ansvarig tjänsteman Nelli Mikkola, utrikesministeriet
- enhetschef Otto Saxén, försvarsministeriet
- ansvarsområdesdirektör Timo Hänninen, Huvudstaben.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund

(1) Ryssland inledde den 24 februari 2022 ett fullskaligt angrepp mot Ukraina. I redogörelsen konstateras det att Rysslands anfallskrig är ett grovt brott mot internationell rätt och har orsakat en omfattande humanitär kris. På grund av Rysslands anfallskrig har över 14 miljoner människor varit tvungna att lämna sina hem och omkring 18 miljoner människor är i behov av humanitärt bistånd.

(2) Finland har stött Ukraina både nationellt och som en del av EU. Finland har beviljat Ukraina humanitärt bistånd, stöd för utvecklingssamarbete, materiellt stöd, försvarsmateriellt stöd och utbildningsstöd. Försvarsmateriellt stöd har beviljats via tolv olika försändelser till ett totalt belopp av ungefär 590 miljoner euro. Finland har också deltagit i utbildningen av Ukrainas väpnade styr-

Utlåtande FsUU 18/2022 rd

kor i Storbritannien med en avdelning på cirka 20 personer som en del av den multinationella utbildningsinsatsen. Enligt redogörelsen har EU vid planeringen av Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina, EUMAM-uppdraget, beaktat utbildningen som ordnas i Storbritannien.

(3) Finlands stöd till Ukraina är omfattande och långvarigt, påpekas det i redogörelsen. Utskottet understryker den här riktlinjen, eftersom kriget har pågått i nästan ett år och det inte finns några utsikter för att Ryssland ska dra sig tillbaka från de ockuperade områdena i Ukraina. Kriget kan alltså bli långvarigt. Finland bör utan att äventyra sitt eget nationella försvar stödja Ukraina på alla de sätt som kan bedömas gynna landets försvar. Det är mycket viktigt med ömsesidig samordning mellan dem som ger bistånd till Ukraina, särskilt EU och USA, för att biståndet så väl som möjligt ska svara mot Ukrainas behov.

(4) Redogörelsen har lämnats i enlighet med 3 § 1 mom. i lagen om militär krishantering (211/2006). Enligt § 2 mom. 3 punkten i lagen om försvarsmakten (551/2007) hör det också till försvarsmaktens uppgifter att delta i internationellt bistånd och annan internationell verksamhet. Med stöd av denna rättsliga grund beslutades om 20 finländska soldaters deltagande i den utbildningsinsats för ukrainska soldater som inleddes i Storbritannien hösten 2022. Enligt uppgift utgör lagen om militär krishantering rättslig grund för EUMAM-uppdraget, eftersom EUMAM är en långvarig insats som leds av EU.

EUMAM-uppdragets innehåll och mål

(5) Av redogörelsen framgår att Ukraina har begärt stöd av EU för att utbilda sina väpnade styrkor på kort, medellång och lång sikt. Genom ett brev daterat den 30 september 2022 begärde Ukrainas utrikesminister och försvarsminister tillsammans militärt stöd av Europeiska unionen. I begäran lyftes fram att Ukrainas väpnade styrkors behov för närvarande omfattar militär grund- och trupputbildning samt militär specialutbildning inom sjukvård, logistik, skydd mot kemiska, biologiska och radioaktiva vapen, pionjärverksamhet och cybersäkerhet samt utbildning för utbildare i fråga om interoperabiliteten mellan olika vapenslag.

(6) Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (European Union Military Assistance Mission in Support of Ukraine, EUMAM Ukraine) inrättades av Europeiska unionens utrikesråd den 17 oktober 2022. Uppdraget inleddes genom utrikesrådets beslut av den 15 november 2022 och uppdragets mandat gäller till och med den 15 november 2024. Det strategiska målet för EUMAM-uppdraget är att genom utbildning främja en ökad militär kapacitet hos Ukrainas väpnade styrkor och på så sätt stödja Ukrainas förmåga att försvara sin suveränitet och territoriella integritet samt att skydda civilbefolkningen.

(7) Målet för uppdraget är att erbjuda utbildning för 15 000 ukrainska soldater. I uppdraget deltar 24 EU-länder. Utbildningen som ordnas inom ramen för uppdraget äger rum på EU:s medlemsländers territorium tills rådet beslutar något annat. Uppdragets truppbaser är belägna i Polen och Tyskland. Utbildning kan också ordnas på andra ställen inom Europeiska unionen i perioder av varierande längd så att förändringarna i Ukrainas väpnade styrkors behov beaktas och behoven uppfylls. Medlemsländernas deltagande kan ske som en del av en utbildning som ordnas av ett annat medlemsland eller genom att medlemslandet ordnar utbildning inom sitt eget territorium.

Utlåtande FsUU 18/2022 rd

(8) Eftersom utbildningsinsatsen genomförs i EU:s medlemsländer är det fysiska hotet mot uppdragets personal sannolikt litet, står det i redogörelsen. I redogörelsen påpekas dock att underrättelseverksamhet som riktas mot utbildningsverksamheten inom uppdraget utgör en väsentlig risk. Utskottet instämmer i denna bedömning och betonar att aspekter som bidrar till att maximera säkerheten inom uppdraget ska beaktas vid planeringen av deltagandet.

Finländska soldaters deltagande i uppdraget

(9) Utskottet anser, såsom det också beskrivs i redogörelsen, att deltagandet i uppdraget EUMAM Ukraine är en konsekvent fortsättning på Finlands omfattande stöd till Ukraina. Finland deltar i uppdraget genom att erbjuda ukrainska soldater utbildningsmoduler som ordnas i Polen under 2023 och 2024.

(10) Avsikten är att Finlands utbildnings- och rådgivningsverksamhet i Polen ska inledas våren 2023 med en utbildningsmodul för Ukrainas väpnade styrkor, och där Finland utbildar en trupp bestående av cirka 30 separat utvalda ukrainska soldater. Finland har därtill för avsikt att ge Ukrainas väpnade styrkor sjukvårds- och vapensystemutbildning i Polen. Avsikten är att sjukvårdsutbildningen genomförs sommaren 2023 och vapensystemutbildningen under 2023 och 2024.

(11) Som en del av de ovan beskrivna utbildningarna förbereder sig Finland också på att överlämna individuellt och truppspecifikt materiel samt vapenmateriel till dem som utbildas. Beslut om överlämnandet av materiel fattas separat på samma sätt som för tidigare försändelser till Ukraina.

(12) Av redogörelsen framgår att sammanlagt högst 50 finska soldater deltar i utbildnings- och rådgivningsuppgifterna i Polen och i därtill hörande stabs-, förvaltnings- och stöduppgifter. Antalet deltagande soldater kan variera beroende på behoven i fråga om respektive utbildningsmodul. I redogörelsen konstateras att Finland har beredskap att med beaktande av Ukrainas föränderliga behov på längre sikt överväga att ordna annan utbildnings- och rådgivningsverksamhet eller delta i sådan inom ramen för EUMAM-uppdraget. Utskottet välkomnar den här riktlinjen och anser den vara motiverad.

(13) Enligt en preliminär uppskattning uppgår kostnaderna för Finlands deltagande i EUMAM-uppdraget i fråga om militär krishantering till cirka 12,4 miljoner euro år 2023 och cirka 10,4 miljoner euro år 2024. Kostnadskalkylen preciseras i takt med att planeringen framskrider.

Sammanfattning

(14) För att de ukrainska försvarsinsatserna ska nå framgång krävs omfattande internationellt militärt stöd. Finland har konsekvent och målmedvetet stött Ukraina både militärt, humanitärt och genom civil krishantering. Det är nödvändigt att det här stödet fortsätter på lång sikt. Utskottet understryker att det för att garantera ett framgångsrikt försvar utöver försvarsmateriellt stöd också behövs en hög försvarsvilja och att Ukrainas väpnade styrkor får utbildning i västerländska vapensystem och verksamhetssätt.

Utlåtande FsUU 18/2022 rd

(15) Utskottet anser att Finland kan ha en avsevärd och viktig roll i utbildningen av ukrainska soldater. Det anknyter till att det framför allt är värnpliktiga i Ukraina som utbildningen berör, och den kunskapsbas som förvärvats genom Finlands värnpliktssystem ger den stampersonal och de reservister som deltar i utbildningsuppgifterna utmärkta färdigheter för effektiv utbildning.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 7.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Antti Häkkänen saml
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Timo Heinonen saml
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Mika Kari sd
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Jukka Kopra saml
medlem Joonas Könttä cent
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Riitta Mäkinen sd
medlem Veijo Niemi saf.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.